

Önkéntességről

Magyarországon a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló 2005. évi LXXXVIII. törvény szabályozza az önkéntes tevékenység alapvető szabályait.

Mi az önkéntesség?

Fogadó szervezetnek minősülő szervezetnél meghatározott tevékenységi körben, ellenszolgáltatás nélkül végzett tevékenység.

Végezhető egyénileg, esetleg csoportosan, rendszeresen vagy alkalmanként.

Fogadó szervezet jellemzően civil szervezetek, önkormányzatok, de nem kizárt, hogy vállalkozások is foglalkoztassanak önkéntest.

Nagyon fontos, hogy az önkéntes nem helyettesíti a fizetett munkaerőt.

Nem minősül önkéntes tevékenységnek az önkéntes véradás, az önkéntes, illetve létesítményi tűzoltóként végzett tevékenység, a polgári természetörként végzett tevékenység és a közösségi szolgálat (középiskolai), továbbá, ha az önkéntes a tevékenységet maga vagy a Ptk. szerinti közeli hozzátartozója javára végzi, ha tevékenység jogszabályi kötelezésen, jogerős bírósági határozaton, illetve hatósági kötelezésen alapul, vagy ha a felek úgy állapodnak meg, hogy azt más jogviszony keretében végzik, így különösen polgári jogi jogviszonyban egyesület, alapítvány vagy közalapítvány kezelő szervének, vagy vallási közösség tagjaként.

Az önkéntes nem kap bért, díjat munkájáért, azonban az alábbi **ellenszolgáltatásnak nem minősülő juttatások** megilletik az önkéntest, melyek a tevékenység ellátása érdekében merülnek fel:

- munkaruházat, védőfelszerelés és védőanyag,
- utazás, szállás, étkezés költsége, (bizonylattal igazolt, kiküldetési rendelőnyre vonatkozó szabályok alkalmazásával)
- védőoltás, szűrővizsgálat és más betegségmegelőző szolgáltatás,
- iskolarendszeren kívüli képzés költségei,
- az önkéntes tulajdonában álló, a tevékenység ellátásához szükséges állat élelmezésének, ellátásának, képzésének biztosítása,
- az önkéntes tulajdonában vagy használatában álló eszköz működtetéséhez szükséges feltételeknek az önkéntes részére történő biztosítása,
- az önkéntes halála, testi sérülése, egészségkárosodása esetére kötött élet-, egészség- és baleset-biztosítás,
- az önkéntes által okozott kár megtérítésére, illetve az önkéntes által elkövetett személyiségi jogi jogsértésért járó sérelemdíj megfizetésére kötött felelősségbiztosítás,
- az önkéntesnek külföldön végzett közérdekű önkéntes tevékenység esetén, illetve a Magyarországon lakóhellyel nem rendelkező nem magyar állampolgár által végzett közérdekű tevékenység esetén adott napidíj, ha annak egy hónapra számított összege nem haladja meg a kötelező legkisebb munkabér mindenkor havi összegének húsz százalékát,
- az önkéntesnek a közérdekű önkéntes tevékenységéért nyújtott jutalom, feltéve, hogy annak éves összege nem haladja meg a kötelező legkisebb munkabér mindenkor havi összegének húsz százalékát.

Fogadó szervezet lehet

- a helyi önkormányzat, a helyi önkormányzatok társulása az általa biztosított közszolgáltatások és katasztrófavédelmi feladatai körében;
- a nemzetiségi önkormányzat a jogszabályban meghatározott közfeladatai körében;
- a költségvetési szerv az alaptevékenysége körében;
- **a magyarországi székhelyű civil szervezet, közhasznú szervezet** (pl. szociális szövetkezet, nonprofit gazdasági társaság) a közhasznú és a működésével összefüggő tevékenysége körében;
- a magyarországi székhelyű egyházi jogi személy vagy vallási tevékenységet végző szervezet a hitéleti, a közcélú és a működésével összefüggő tevékenysége körében;
- a jogszabályban meghatározott közszolgáltatásai, vagy e közszolgáltatásokhoz kapcsolódóan a közszolgáltatásait igénybe vevőknek nyújtott többlétszolgáltatások körében a magyarországi székhelyű, illetve magyar hatóság által kiadott működési engedéllyel rendelkező, jogképes szociális, gyermekjóléti, gyermekvédelmi szolgáltató, intézmény vagy hálózat, egészségügyi szolgáltató, köznevelési intézmény, felsőoktatási intézmény, muzeális intézmény, nyilvános könyvtár, közlekvéltár, nyilvános magánlevéltár, közművelődési intézmény.

Ki lehet önkéntes?

Aki 10. életévét betöltötte és elláthat minden olyan tevékenységet, amelyre vonatkozóan megfelel a jogszabályokban meghatározott képesítési, egészségügyi, nyilvántartásba vételi és egyéb feltételeknek, valamint amelynek ellátását jogszabály nem köti meghatározott jogviszonyhoz, illetve amelynek önkéntessel történő ellátását jogszabály nem zárja ki.

Aki a fogadó szervezettel fennálló más jogviszony keretében (munkaviszony, megbízási jogviszony) ellenszolgáltatás fejében munkát végez, a munkakörébe tartozó feladatokat a fogadó szervezetenél önkéntes jogviszonyban nem végezheti.

A tanuló nem létesíthet önkéntes jogviszonyt azzal a nevelési-oktatási intézménnyel, amellyel tanulói jogviszonyban, kollégiumi tagsági viszonyban áll, kivétel a köznevelési intézmény által szervezett és a tanulói jogviszonnyal, kollégiumi tagsági viszonnal összefüggő kötelezettséget nem érintő táboroztatási tevékenységre és egyéb közösségi programokra.

A 18. életévét be nem töltött személy, illetve a cselekvőképességében a közérdekű önkéntes tevékenység tekintetében részlegesen korlátozott nagykorú személy olyan közérdekű önkéntes tevékenységet folytathat, amely megfelel életkorának, testi, értelmi és erkölcsi fejlettségének, illetve képességeinek, valamint amely nem veszélyezteti egészségét, fejlődését és tankötelezettségének teljesítését.

A 18. életévét be nem töltött önkéntes közérdekű önkéntes tevékenységet 20 óra és 6 óra között nem végezhet.

A 16.életévét be nem töltött önkéntes által a közérdekű önkéntes tevékenységre fordítható idő nem haladhatja meg

- a) tanítási szünet ideje alatt a napi három órát és a heti tizenkét órát,
- b) tanítási időben a heti hat órát és
- ba) tanítási napon a napi két órát.
- bb) tanítási napon kívül a napi három órát.

A 16. életévét betöltött, de tizennyolcadik életévét be nem töltött önkéntes által a közérdekű önkéntes tevékenységre fordítható idő nem haladhatja meg a napi négy és fél órát és a heti tizennyolc órát.

A 18. életévét be nem töltött önkéntes részére a közérdekű önkéntes tevékenység befejezése és másnapi megkezdése között legalább tizennégy óra pihenőidőt kell biztosítani.

Milyen tevékenységet láthat el az önkéntes?

Minden olyan tevékenységet,

- a) amelyre vonatkozóan megfelel a jogszabályokban meghatározott képesítési (pl. orvos, ápoló) egészségügyi, nyilvántartásba vételi és egyéb feltételeknek, valamint
- b) amelynek ellátását törvény, kormányrendelet vagy miniszteri rendelet (a továbbiakban együtt: jogszabály) nem köti meghatározott jogviszonyhoz, illetve amelynek önkéntessel történő ellátását jogszabály nem zárja ki. (pl. bíró, köztisztviselő)

Önkéntes szerződés a fogadó szervezet és az önkéntes között jön létre.

Az önkéntes szerződésben meg kell határozni

- a közérdekű önkéntes tevékenység tartalmát,
- a közérdekű önkéntes tevékenység ellátásának helyét,
- a közérdekű önkéntes tevékenységre fordítandó időt és a pihenőidőt,
- a részére biztosított ellenszolgáltatásnak nem minősülő juttatásokat,

A korlátozottan cselekvőképes kiskorú személy és a cselekvőképességében a közérdekű önkéntes tevékenység tekintetében részlegesen korlátozott nagykorú személy önkéntes szerződést csak a törvényes képviselő beleegyezésével köthet.

Kiskorúsága miatt cselekvőképtelen önkéntes esetén az önkéntes jogviszonnyal kapcsolatos jognyilatkozatokat a törvényes képviselő teszi meg, de az önkéntes szerződés megkötéséhez és módosításához az önkéntes beleegyezése szükséges.

Az önkéntes szerződést írásba kell foglalni, ha

- az önkéntes szerződést határozatlan időre vagy legalább tíz napra - tizennyolcadik életévét be nem töltött önkéntes, illetve a cselekvőképességében a közérdekű önkéntes tevékenység tekintetében részlegesen korlátozott nagykorú önkéntes esetén legalább két napra – kötik
- az önkéntes ellenszolgáltatásnak nem minősülő juttatásban részesül,
- az önkéntest engedélyköteles építési munkában való részvételre foglalkoztatják,
- a közérdekű önkéntes tevékenységet külföldön végzik,
- bármelyik fél azonnali hatályú felmondáshoz való jogát korlátozzák,
- az önkéntes kéri, vagy
- ezt jogszabály elrendeli.

Az önkéntes szerződés megszűnik

- az önkéntes halálával vagy cselekvőképtelenné válásával,
- a fogadó szervezet jogutód nélküli megszűnésével, természetes személy esetén halálával,
- a vállalt közérdekű önkéntes tevékenység teljesítésével,
- a szerződésben meghatározott idő lejártával, feltétel bekövetkeztével,
- közös megegyezéssel történő megszüntetéssel,
- felmondással,
- a fogadó szervezet eltiltják - 1 évre - önkéntesek foglalkoztatásától

Az önkéntes szerződést - ha jogszabály vagy az önkéntes szerződés másként nem rendelkezik - bármelyik fél azonnali hatállyal felmondhatja.

A korlátozottan cselekvőképes kiskorú önkéntes és a cselekvőkéességében a közérdekű önkéntes tevékenység tekintetében részlegesen korlátozott nagykorú önkéntes az önkéntes szerződést a törvényes képviselője hozzájárulása nélkül is felmondhatja.

A 16. életévét be nem töltött önkéntes és a cselekvőkéességében a közérdekű önkéntes tevékenység tekintetében részlegesen korlátozott nagykorú önkéntes, illetve törvényes képviselője azonnali hatályú felmondáshoz való joga az önkéntes szerződésben nem korlátozható.

A fogadó szervezet köteles az önkéntes számára biztosítani az alábbiakat:

- az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés feltételeit,
- a szükséges pihenőidőt,
- a közérdekű önkéntes tevékenység ellátásához szükséges tájékoztatást és irányítást, az ismeretek megszerzését, valamint
- 18. életévét be nem töltött önkéntes, illetve a cselekvőkéességében a közérdekű önkéntes tevékenység tekintetében részlegesen korlátozott nagykorú önkéntes esetén a közérdekű önkéntes tevékenység folyamatos, szakszerű felügyeletét.
- biztosítási szerződés megkötéséről és a biztosítási díj megfizetéséről.

Az önkéntes kötelezettsége:

- a közérdekű önkéntes tevékenységet a vonatkozó jogszabályok, szakmai és etikai előírások, valamint a fogadó szervezet utasításai szerint személyesen végezni, és
- a közérdekű önkéntes tevékenység során tudomására jutott személyes adatot, üzleti és egyéb titkot megőrizni.
- az önkéntes életét, testi épségét vagy egészségét közvetlenül veszélyeztetné, vagy
- jogszabályba vagy az önkéntes szerződésbe ütközik.

Mi a különbség az önkéntes jogviszony és a munkajogviszony között?

- Az önkéntes jogviszony esetén nem jár ellenszolgáltatás, míg a munkavállalónak munkabér jár.
- Önkéntes csak a törvényben meghatározott tevékenységi körökben foglalkoztatható, míg a munkaviszony esetében nincs ilyen korlát.
- Az önkéntes törvény nem határozza meg az önkéntes tevékenységre fordítható napi időt, (kivétel: kiskorúak) a munka törvénykönyve ezt szigorúan szabályozza.

Fontos tudni még:

- Aki a fogadó szervezettel fennálló más jogviszony keretében (munkaviszony, megbízási jogviszony) ellenszolgáltatás fejében munkát végez, a munkakörébe tartozó feladatokat a fogadó szervezetnél önkéntes jogviszonyban nem végezheti.
- A tanuló nem létesíthet önkéntes jogviszonyt azzal a közoktatási intézménnyel, amellyel tanulói jogviszonyban, kollégiumi tagsági viszonyban áll. Kivétel: a közoktatási intézmény által szervezett és a tanulói jogviszonnyal összefüggő kötelezettséget nem érintő táboroztatási tevékenységekre és egyéb közösségi programokra.

Mi a teendője a szervezetnek, ha fogadó szervezet szeretne lenni?

A fogadó szervezet köteles a Kulturális és Innovációs Minisztérium Fiatalokért Felelős Osztálya felé előzetesen bejelenteni az önkéntesek foglalkoztatását és a bejelentett adatokban bekövetkező változásokat.

- Levelezési cím: 1054 Budapest, Szemere utca 6.
- E-mail: onkentes@kim.gov.hu
- Telefonszám: +36 1 795 5429

Az adatlap elérhetősége:

<http://civil.info.hu/bejelenteshez-szukseges-urlap>

A kitöltött, aláírt, eredeti adatlap mellé a civil szervezeteknek a létesítő okiratuk másolatát és 30 napnál nem régebbi eredeti törvényszéki kivonatot kell csatolni.

A nyilvántartást a Minisztérium az interneten megjelenteti, hogy az önkéntesek tudják, mely szervezetek jogosultak önkéntesek foglalkoztatására. Ha a minisztériumnak tudomására jut, hogy a bejelentési kötelezettségét a fogadó szervezet nem teljesíti, a fogadó szervezetet legfeljebb egy évre el is tilthatja az önkéntesek foglalkoztatásától.

A Kulturális és Innovációs Minisztérium Fiatalokért Felelős Főosztálya hatósági feladatként vezeti és tartja karban a közérdekű önkéntes tevékenységgel kapcsolatos fogadó szervezeteket tartalmazó hatósági nyilvántartást.

Az önkéntes munka értékének elszámolása

Civil szervezetek működése során, különösen olyan szervezetknél, ahol sok önkéntes segít, felmerül gyakran a kérdés, hogy az önkéntesek által teljesített munkaóra elszámolható-e az egyesület, alapítvány részére juttatott adományként, így bevételként és egyben költségként is.

A közérdekű önkéntes tevékenységről szóló 2005. évi LXXXVIII. törvény definiálja, a közérdekű önkéntes tevékenység fogalmát

Önkéntes tevékenység: magyarországi székhelyű civil szervezet, közhasznú szervezet, mint fogadó szervezet, a közhasznú és a működésével összefüggő tevékenysége körében ellenszolgáltatás nélkül végzett tevékenység, kivéve, ha

- a) a személy a tevékenységet maga vagy a Polgári Törvénykönyv szerinti közeli hozzátartozója javára végzi,
- b) a tevékenység jogszabályi kötelezésen, jogerős bírósági határozaton, illetve hatósági kötelezésen alapul, vagy
- c) a felek úgy állapodnak meg, hogy azt más jogviszony keretében végzik, így különösen polgári jogi jogviszonyban egyesület, alapítvány vagy közalapítvány kezelő szervének, vagy vallási közösség tagjaként.

Az egyesületi jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény 2§ (1) bekezdése értelmében az adomány: a civil szervezetnek – létesítő okiratban rögzített céljaira – ellenszolgáltatás nélkül juttatott vagyon, áru, illetve nyújtott szolgáltatás

A civil szervezetnél végzett önkéntes tevékenység elszámolása tekintetében különbség van, attól függően, hogy az önkéntes munkát az egyesület, alapítvány részére végzik, vagy az egyesület, alapítvány által szervezett tevékenységhez nyújtja az önkéntes. Ha az önkéntes a munkát az egyesület, alapítvány részére, a szervezet működési feltételeihez kapcsolódóan végzi, (pl. könyvel, honlapot tölti fel, jogi segítséget nyújt pl. változás bejegyzési eljáráshoz, közgyűlés levezetéséhez, szerződéseket készít a jogász) akkor ellenérték nélkül/ingyenesen nyújt szolgáltatást (adományt ad) a szervezetnek. Ennek alapján az önkéntes tevékenység értékét egyesület/alapítvány rendkívüli bevételként tudja elszámolni piaci áron, illetve jogszabály eltérő rendelkezése esetén a jogszabály szerinti értéken.

A jogszabály szerinti önkéntes munka értékét a *civil szervezetek gazdálkodása, az adománygyűjtés és a közhasznúság egyes kérdéseiről* szóló 350/2011. (XII. 30.) kormányrendelet 4§ (5) pontja határozza meg, ami a mindenkori kötelező legkisebb havi munkabér százhatvanad része. (2023 évben 1450 Ft, 2024. évben 1667,5 Ft)

Egyes pályázatok pl. NEA is elfogadja az önkéntes munka értékét, mint önerőt egy-egy pályázati program megvalósítása során.

Ha az önkéntes munkát nem az egyesület/alapítvány részére végzik, hanem az egyesület/alapítvány által nyújtott szolgáltatáshoz, az egyesület/alapítvány célszerű tevékenységéhez veszik igénybe (pl. a szervezet által tartott rendezvényen, táborban tart foglalkozást, előadást az önkéntes, vagy az önkéntes végzi a szakmai tanácsadást a szervezet ügyfelei részére, stb...) akkor azt nem lehet az egyesület/alapítvány bevételeként elszámolni. Ilyenkor ez úgy jelenik meg az egyesület/alapítvány eredményében, hogy ennyivel kevesebb kiadása merül fel a tevékenységhez.